

Lalita Gandbhir
4200 North Ocean Dr.
#1503 - 2
Singer Island, FL 33404
U.S.A.
Tel. : 617-308-3045
First serial rights

खेड्यातून पेपच्यूनला प्रवास

मी एका खेड्यात जन्मलो. खेड्यात राहण्याचे फायदे आणि तोटे होते.

फायदे मला मनापासून पसंत होते. खेड्यात मला खूप मित्र होते. सगळे खेडूत शेतकामात, विहीर खणायची असेल तर, घर बांधायचं असेल तर एकमेकांना मदत करत असत. लहान मुलांची, आजायांची, वृद्धांची जबाबदारी सामुदायिक होती.

पण तोटे मला मुळीच आवडत नसत. आमच्या खेड्यात घरांचे दरवाजे सकाळी पहाटेच उघडायचे ते रात्री बंद क्हायचे. रस्त्यावरचा अनोळखी वाटसरूही वाढेल तेंक्हा घरात घुसायचा. सगळे खेडूत एकमेकांच्या जीवनात नाक खुपसत असत. बंद दारामागे काय घडतं ह्याची माहिती करून घ्यायचा ते प्रयत्न करीत. कुणालाही काही सांगितलं की ते गावभर पसरायला वेळ लागत नसे.

अशा ह्या ५०० माणसांच्या समूहातून मी सातवी पास झाल्यावर तालुक्याला पोचलो तिथे माझ्या काका आणि काकीकडे राहून शाळेत जाऊ लागलो.

त्या शाळेत मला एकही मित्र नव्हता. शाळेतली सगळी मुलं माझी थड्हा करायची कारण मी खेड्यातून आलो होतो, माझे कपडे स्वस्त आणि घरी शिवलेले असत आणि माझी भाषा गावठी होती. दुसऱ्या खेड्यातून आलेल्या एका मुलाशी मी मैत्री केली. तो पण अगदी एकटा पडला होता. आम्हाला दोघांना खेड्याची आठवण येत असे. एकमेकांच्या संगतीत आम्हाला विरंगुळा मिळत होता.

एक दिवस मला माझ्या खेड्यातला एक मुलगा भेटला. खेड्यात तो माझा वैरी होता. मला मारायचा, माझ्याशी भांडायचा पण तालुक्याला त्याला भेटून मला खूप आनंद झाला. मी त्याला

आणि त्याने मला मिठी मारली. मी माझ्याकडचे कष्टाने वाचवलेले चार आणे खर्च केले आणि त्याला आणि मला भेळ घेतली. तो म्हणाला, "माझ्या घरचा मुलगा तू! तुला भेटून खूप आनंद झाला."

मी मंट्रिक झालो आणि एका शहरात कॉलेजात पोचलो. त्या शहरात शांतता नक्ती. बसमधे स्त्रीपुरुष, मुलंबाळं भरून सांडत होती. कारूस आपले भोंगे वाजवत गर्दीतून वाट काढत होत्या. स्कूटर सायंकाळी आणि रात्रिंदिवस रस्त्यावर गर्दी करत होत्या. माणसं आपला जीव मुठीत घेऊन रस्त्यावर चालत होती. रात्रीही शांतता नक्ती.

कॉलेजमधल्या विद्यार्थ्यांनी माझ्याकडे पूर्ण दुर्लक्ष केलं. जसाकाही मी अस्तित्वातच नक्तो. कॉलेजात मी असाच भटकत असताना मला तालुक्याच्या गावातला विद्यार्थी दिसला. तो माझ्यासारखाच कावराबावरा झालेला होता. ते बघून मला आनंद झाला. तालुक्यात त्याने मला टोमणे मारून हिणवलं होतं. मी त्याच्याकडे न बघता चालत राहिलो. पण तोच माझ्याकडे धावत आला. "तुला बघून मला हर्षवायू झालाय. मला हे कॉलेज आणि हे शहरी, स्वतःला जादा शहाणे समजणारे विद्यार्थी मुळीच आवडत नाहीत. माझ्या गावाचाच तू. तू माझ्या हॉस्टेलच्या खोलीत राहायला येशील? अजून मी एकटाच आहे."

मी माझा राग विसरलो आणि त्याच्या खोलीत राहायला गेलो.

कॉलेज संपल्यावर मी पीएच.डी. करायला एका प्रचंड शहरात पोचलो. दोन मजली बसेस, ट्रॅम्स व आगगाड्या त्या शहराच्या सभोवती पसरलेल्या सर्बांगधून येजा करत होत्या. त्यांच्यात माणसं मुंग्यांसारखी भरलेली असायची. राहत्या जागेचा प्रचंड तुटवडा होता. दोन खोल्यात दहा दहा माणसं राहायची. त्या राक्षसी शहरात 'मी महासागरातला थेंब आहे' असं मला वाटलं. तिथे मला माझ्या शहरातल्या कॉलेजमधला एक विद्यार्थी भेटला. जुन्या कॉलेजमधे तो क्रिकेट कॅप्टन होता.

हुषार होता. मुली त्याच्यावर जीव टाकायच्या. तो माझ्याकडे ढुळूनही बघत नसे. पण क्लास संपताच तो माझ्याकडे धावत आला. "तुला भेटू खूप आनंद झालाय. माझ्या शहरातला तू! माझ्या फ्लॅटमधे मी एकटाच आहे. तू माझ्या फ्लॅटमधे राहायला येशील?"

मी त्याच्या फ्लॅटमधे राहायला गेलो.

पोस्ट डॉक्टरेट फेलोशिप करायला मी परदेशी पोचलो.

मियालीमधे भाषा, वेष, घर, माणसं, जेवणखाण सगळंच वेगळं. तिथे मला प्रचंड शहरातला असिस्टंट प्रोफेसर भेटला. पूर्वी तो आम्हा पीएच.डी.वाल्यांत मिसळायचा नाही. पण आता तो मला बघून खूष झाला. मधून मधून भेटायचा. आम्ही सिनेमाला जायचो, बाहेर जेवायला जायचो.

मी फेलोशिप करत असताना एक जाहिरात पाहिली, 'पेपच्युन ह्या ग्रहावर राहायला माणसं पाहिजेत.'

मी अर्ज केला. त्यांनी मला निवडलं. मग मी एस कॅपसुलमधे बसून पेपच्युनवर पोचलो.

पेपच्युनमधे पृथ्वीवरची वेगवेगळ्या वंशाची माणसं होती. शिवाय निळ्या, जांभळ्या रंगाची माणसांसारखी वेगळ्याच वंशाची माणसं होती.

आता मला वेगवेगळ्या जगात वावरायची सवय झाली होती. एकटेपणाचं काही वाटेनासं झालं होतं. अगदी अनपेक्षित असताना अकस्मात पेपच्युनमधे मला मियालीतला माझा डिपार्टमेंट हेड भेटला. तो मियालीत स्वतँची आब राखून मोठेपणाने वागायचा. पण पेपच्युनवर तो माझ्याकडे उत्साहाने धावत आला आणि माझा हात हलवत म्हणाला, "पेपच्युनवर घरचा कुणी भेटला की कित्ती आनंद होतो!"

(पूर्वप्रसिद्धी : 'रंगदीप २०१४')